

Zastupljenost i prediktori sindroma varalice kod studenata psihologije u Hrvatskoj

---

Đuretek, Tena

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:329025>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju

**Zastupljenost i prediktori sindroma varalice kod studenata psihologije u
Hrvatskoj**
Diplomski rad

Tena Đuretek

Izv. prof. dr. sc. Nina Pavlin-Bernardić

Zagreb, 2023.

IZJAVA

Pod punom moralnom odgovornošću izjavljujem da sam ovaj rad izradila samostalno te da u njemu nema kopiranih, prepisanih ili preuzetih dijelova teksta tuđih radova koji nisu propisno označeni kao citati s navedenim izvorom iz kojeg su preneseni.

U Zagrebu, 11. 8. 2023.

Tena Đuretek

SADRŽAJ

UVOD	1
<i>Uzroci i nastanak sindroma varalice</i>	2
<i>Sindrom varalice kod studenata te povezanost s perfekcionizmom</i>	3
<i>Samohendikepiranje i povezanost sa sindromom varalice</i>	4
<i>Ciljevi postignuća i povezanost sa sindromom varalice</i>	5
<i>Sindrom varalice kod studenata psihologije</i>	7
CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA	8
<i>Problemi</i>	8
<i>Hipoteze</i>	8
METODOLOGIJA	9
<i>Sudionici</i>	9
<i>Postupak</i>	9
<i>Mjerni instrumenti</i>	9
REZULTATI	12
RASPRAVA	17
<i>Metodološki nedostaci, doprinosi istraživanja i implikacije za buduća istraživanja</i>	21
ZAKLJUČAK	24
LITERATURA	25
PRILOZI	31

Naslov: Zastupljenost i prediktori sindroma varalice kod studenata psihologije u Hrvatskoj

Title: Prevalence and predictors of Impostor Syndrome among Psychology students in Croatia

Tena Đuretek

Sažetak: Sindrom varalice psihološki je fenomen u kojem pojedinac, unatoč postignućima i vanjskom uspjehu, vjeruje da je njegov uspjeh postignut prevarom, odnosno da je uspjeh produkt puke sreće, manipulacije drugim ljudima ili pak više truda i rada koji su uložili od onoga koji ljudi inače ulažu. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati stupanj izraženosti sindroma varalice kod studenata psihologije te ispitati određene prediktore izraženosti sindroma varalice (rod, godina studija, prosjek ocjena, negativni perfekcionizam, samohendikepiranje i ciljevi postignuća). Istraživanje je provedeno pomoću on-line upitnika na uzorku od 326 studenata (84.36% studentica) s različitih studija psihologije u Hrvatskoj. Rezultati ukazuju na visok stupanj izraženosti sindroma varalice. Prosjek ocjena prethodnog semestra i dosadašnjeg studija te ciljevi ovladavanja uključivanjem i izbjegavanja rada pokazali su neznčajnu korelaciju s kriterijem izraženosti sindroma varalice. Kombinacijom ostalih prediktora (rod, godina studija, negativni perfekcionizam, samohendikepiranje, ovladavanje izbjegavanjem, izvedba uključivanjem i izvedba izbjegavanjem) objašnjeno je 65.42% varijance izraženosti sindroma varalice. Prediktori rod, godina studija i samohendikepiranje pokazali su se statistički neznčajnima, prediktori negativni perfekcionizam, ovladavanje izbjegavanjem, izvedba uključivanjem i izvedba izbjegavanjem pokazali statistički znčajnima i pozitivnima, a prediktor ciljeva izvedbe uključivanjem pokazao se također statistički znčajnim i negativnim. Dobivene rezultate potrebno je više istražiti kako bi se smanjio sindrom varalice te njegov negativan utjecaj na studente.

Ključne riječi: sindrom varalice, samohendikepiranje, motivacija, perfekcionizam

Abstract: Impostor syndrome is a psychological phenomenon in which an individual, despite achievements and external success, believes that his success was achieved by fraud, that is, that success is the product of mere luck, manipulation of other people, or more effort and work that they put in than what people normally put in. The aim of this research was to examine the degree of expression of impostor syndrome in psychology students and to examine certain predictors of the expression of impostor syndrome (gender, year of study, grade point average, negative perfectionism, self-handicapping, and achievement goals). The research was conducted using an online questionnaire on a sample of 326 students (84.36% female students) from various psychology faculties in Croatia. The results indicate a high degree of expression of impostor syndrome. The predictors of the grade average of the previous semester and the grade average from all the previous semesters combined and the mastery-approach goals and avoiding work showed an insignificant correlation with the criterion for the expression of impostor syndrome. By combining other predictors (gender, year of study, negative perfectionism, self-handicapping, mastery-avoidance goals, performance-approach goals, and performance-avoidance goals) in the second step of the hierarchical regression analysis, 65.42% of the variance in the expression of impostor syndrome was explained. The predictors of gender, year of study, and self-handicapping proved to be statistically insignificant; the predictors of negative perfectionism, mastery-avoidance goals, and performance-avoidance goals proved to be statistically significant and positive; and the predictor of performance-approach goals was statistically significant and negative. The obtained results should be more studied to reduce impostor syndrome and its negative impact on students.

Keywords: impostor syndrome, motivation, self-handicapping, perfectionism

UVOD

Sindrom varalice (*eng. impostor syndrome*) psihološki je fenomen u kojem pojedinac, unatoč postignućima i vanjskom uspjehu, vjeruje da je njegov uspjeh postignut prevarom, odnosno da je uspjeh produkt puke sreće, manipulacije drugim ljudima ili pak više truda i rada koji su uložili od onoga koji ljudi inače ulažu (Clance i Imes, 1978). Takve osobe često smatraju da nisu dovoljno kompetentne ili inteligentne te unatoč objektivnim mjerama uspjeha, imaju osjećaj sumnje u sebe i strah da će drugi otkriti da su „varalice“ (Bhama i sur., 2021). Sebe vide nedostojnima pohvala jer ne vjeruju da su postigle uspjeh svojim sposobnostima, što može izazvati velike količine stresa i anksioznosti (Clance i Imes, 1978; Cowman i Ferrari, 2002). Legassie i suradnici (2008) navode kako osobe koje imaju izražen sindrom varalice vjeruju da su manje inteligentne i manje kompetentne nego što ih drugi ljudi doživljavaju. Sindrom varalice očituje se i stalnom samokritikom, strahom od neuspjeha te prekomjernim trudom u dokazivanju vlastite vrijednosti. Ove osobe često izbjegavaju izazove ili odustaju od nekih ciljeva i želja kako bi izbjegle da ljudi otkriju njihovu prevaru (Young, 2011). Sindrom varalice često se javlja zajedno s pretjeranom brigom, depresijom i anksioznosti koje su rezultat pritiska zbog održavanja svog ugleda uspješnosti i brigu o tome da ih drugi ne razotkriju (Langford i Clance, 1993). Autori u ovom području navode istovremeno nisko samopouzdanje (Neureiter i Traut-Mattaush, 2016), somatske simptome i socijalnu disfunkciju (Kananifar i sur., 2015) kod takvih osoba.

Prema Bravata i suradnicima (2020) sindrom varalice nije klasificiran kao psihički poremećaj te zbog toga nemamo puno informacija o njegovoj prevalenciji, komorbiditetu, dijagnostici i liječenju. Atif Qureshi i suradnici (2017) navode kako sindrom varalice dobiva na važnosti u zadnje vrijeme s obzirom na njegov velik utjecaj na studente, ali i na cjelokupno društvo te njegovu povezanost s fenomenom izgaranja (*eng. burnout*). Parkman (2016) navodi kako je sindrom varalice vrlo rasprostranjen među studentima te da može imati izrazito negativan utjecaj na njih. Bravata i suradnici (2020) navode kako postoje razne informacije o prevalenciji sindroma varalice u općoj populaciji dobivene različitim istraživanjima te da su u rasponu između 9% i 82%. Kao razlog ovako velikog raspona navode drugačije mjerne instrumente korištene u različitim istraživanjima te drugačije raspone prema kojima su određivane kategorije.

Uzroci i nastanak sindroma varalice

Prema Sakulku i Alexander (2011) različiti faktori mogu pridonijeti razvoju sindroma varalice, kao što su visoka očekivanja roditelja i orijentacija na postignuće u obitelji, koje navode i King i Cooley (1995), te izražen strah od neuspjeha, perfekcionizam, usporedbe s drugima, nedostatak samopouzdanja i nesigurnost. Kritike također mogu pojačati osjećaj sindroma varalice kod osoba koje su osjetljive na njih.

Clance i Imes (1978) su sindrom varalice koristili pri opisu vrlo uspješnih žena kod kojih do razvoja sindroma dolazi zbog rane obiteljske dinamike i kasnije introjeksijske rodnih stereotipa. Također navode kako je sindrom varalice češće rasprostranjen među ženama, no kasnije Langford i Clance (1993) navode kako postoje istraživanja koja su pokazala kako nema statistički značajne razlike u doživljavanju sindroma varalice među muškarcima i ženama. Ipak, Deaux (1976) ističe kako žene općenito imaju niža očekivanja svog uspjeha od muškaraca. Uz to, one svoje uspjehe pripisuju vanjskim trenutnim čimbenicima kao što su sreća ili trud, dok će muškarci svoj uspjeh više pripisivati stabilnim unutarnjim faktorima odnosno svojim sposobnostima. Sukladno tome, žene će svoj neuspjeh pripisivati svojim sposobnostima, dok će ga muškarci pripisivati nedostatku sreće ili težini zadatka. Slični nalazi dobiveni su i u novijim istraživanjima, kao što je na primjer istraživanje Opara i suradnika (2023), koji su također dobili da je sindrom varalice više izražen kod žena nego kod muškaraca, te istraživanje Bell i suradnika (2022) u kojem navode kako žene pokazuju veću sumnju u svoje sposobnosti, a time imaju i više izražen sindrom varalice. S obzirom na postojanje većeg broja teorijskih objašnjenja u smjeru veće izraženosti sindroma varalice kod žena, pretpostavit ćemo kako će kod žena sindrom varalice biti istaknutiji nego kod muškaraca, što je jedna od hipoteza koje ćemo provjeriti u ovom radu.

Osim roda koji može biti prediktor za razvoj sindroma varalice, u istraživanjima se često navodi i dob, a kod studenata i godina studija. Bravata i suradnici (2020) navode dva istraživanja u kojima je dobivena negativna korelacija dobi i izraženosti sindroma varalice te tri istraživanja u kojima nije nađena statistički značajna povezanost. Razlog zbog kojeg su rezultati različitih istraživanja drugačiji može također biti u tome što su u njima korišteni različiti mjerni instrumenti i rasponi kategorija. Brauer i Proyer (2017) istraživali su povezanost dobi i sindroma varalice kod zaposlenih ljudi i kod studenata psihologije te su statistički značajnu povezanost našli samo kod zaposlenih, a ne i kod

studentata. S druge strane Chapman (2017) navodi kako je početak fakulteta izazovan za studente te da se u tom periodu mogu javiti sumnja u sebe i svoje sposobnosti, a time i više izražen sindrom varalice. Također kaže kako privikavanje na novu okolinu s vremenom može smanjiti izraženost sindroma varalice. S obzirom na navedeno, mogli bismo pretpostaviti da će studenti viših godina imati sve manje izražen sindrom varalice pa ćemo u ovom istraživanju proučavati i tu povezanost.

Hawley (2019) navodi kako se sindrom varalice javlja kod pojedinaca koji se najviše orijentiraju na vanjske pokazatelje uspjeha, kao što su ocjene. Navodi kako su pojedinci koji imaju izražen sindrom varalice svjesni svojih postignuća, ali ne vjeruju da su takve rezultate postigli svojim kompetencijama, već ih pripisuju tome da su se nekome sviđjeli, da su se potrudili više od drugih ili da im se posrećilo. Iz ovoga bismo mogli izvući pretpostavku o pozitivnoj korelaciji između ocjena i izraženosti sindroma varalice. S druge strane, Nori i Vanttaja (2022) nisu dobili statistički značajnu korelaciju između ocjena na diplomskom radu i izraženosti sindroma varalice. Ipak, Marlena (2022) navodi kako se sindrom varalice može pojaviti kod pojedinaca koji su nadareni te se ističu od drugih po svojim visokim ocjenama. Uz to, povezanost ocjena s perfekcionizmom i strah od neuspjeha, mogu ukazivati na pozitivnu povezanost između ocjena i izraženosti sindroma varalice (Sakulku i Alexander, 2011) pa ćemo mi u ovom istraživanju pretpostaviti povezanost u tom smjeru.

Sindrom varalice kod studenata te povezanost s perfekcionizmom

Nori i Vanttaja (2022) navode kako je fakultet okolina sklona razvoju sindroma varalice iz razloga što se pred studente stavljaju izrazito visoki zahtjevi, koji pojačavaju kompetitivnost te fokus na rezultate i izvrsnost. Današnja vremena puno su teža za studente zbog povećane kompetitivnosti i velikog pritiska koji je na studentima da postižu što bolje rezultate (Barnshaw i Duniets, 2015) kako bi se, primjerice, mogli plasirati što više na ljestvici pri zapošljavanju (Woodson, 2013). Chapman (2017) je u svome istraživanju dobila varirajuće razine izraženosti sindroma varalice, od niskih do visokih, kod studenata prve godine fakulteta. Visoke rezultate objašnjava time da je početak studiranja jedna od ključnih promjena identiteta te da privikavanje na novu okolinu i pripadnost novom društvu mogu dovesti do sumnje u sebe. Covington i Omelich (1984) u svom su istraživanju došli do nalaza da je studentima najbitniji faktor osjećaja osobnog

zadovoljstva da ih drugi doživljavaju iznimno pametnima te da održavaju takvu reputaciju. Ferrari i Thompson (2006) navode kako su strahovi koje osjećaju studenti s izraženim sindromom varalice vezani uz održavanje reputacije te uz skrivanje svojih nesavršenosti. Atif Qureshi i suradnici (2017) navode kako su studenti visoko rizična skupina za pojavu sindroma varalice te kao jedno od objašnjenja nastanka sindroma varalice navode također viša očekivanja s naglaskom na natjecateljsku atmosferu. Studentima to stvara velik stres, što može rezultirati razvojem perfekcionizma

Perfekcionizam možemo definirati kao tendenciju pojedinca da sam sebi postavlja i slijedi nerealistično visoke ciljeve i kriterije u više područja svog života i rada (Hewitt i Flett, 1991). Slade i Owens (1998) razlikuju dva tipa perfekcionizma; onaj neadaptivni koji rezultira emocionalnom uznemirenošću i drugi koji nije štetan, štoviše koji je adaptivan. Pozitivni perfekcionizam objasnili su kao mišljenje i ponašanje koje je usmjereno postizanju visokih ciljeva i pozitivnih posljedica koje to donosi, a vođen je pozitivnim potkrepljenjem i željom za uspjehom, dok je s druge strane negativni perfekcionizam usmjeren izbjegavanju negativnih posljedica, a vođen je negativnim potkrepljenjem i strahom od neuspjeha.

Ljudi koji pate od sindroma varalice često imaju perfekcionističke osobine, zajedno sa sumnjom u sebe i pripisivanjem uspjeha vanjskim faktorima (Harvey, 1981). Brennan-Wydra i suradnici (2021) također su u svom istraživanju dobili pozitivnu korelaciju između neadaptivnog perfekcionizma i sindroma varalice. Wang i suradnici (2019) navode da sindrom varalice i perfekcionizam međusobno dijele tendenciju usredotočivanja na negativne strane pojedinca. Ferrari i Thompson (2006) navode kako želja pojedinca da se drugima čini savršen i prikrije svoje nedostatke može predviđati veći osjećaj prevare odnosno više izražen sindrom varalice. Stoga ćemo u ovom istraživanju provjeriti navedenu povezanost između neadaptivnog perfekcionizma i sindroma varalice kod studenata psihologije.

Samohendikepiranje i povezanost sa sindromom varalice

Samohendikepiranje je strategija koja obuhvaća ponašanje kojim se stvaraju pretpostavke za kasniju mogućnost eksternalizacije neuspjeha i internalizacije uspjeha (Berglas i Jones, 1978), odnosno to je proaktivno ponašanje poduzeto kako bi pojedinac utjecao na opažanje drugih ljudi što je uzrok njegovom uspjehu ili neuspjehu (Burušić i

Brajša Žganec, 2005). Ukoliko pojedinac postigne uspjeh usprkos preprekama koje je stavio pred sebe, povećava se percepcija vlastite zasluge čime se održava pozitivna slika o sebi (Hobden i Pliner, 1995). Kao tip samohendikepiranja, Urdan i suradnici (1998) navode i prokrastinaciju. Opisujemo ju kao tendenciju odlaganja ili izbjegavanja rješavanja nekog zadatka zbog manjka samoregulacije (Howell i Buro, 2009). Maftai i suradnici (2021) u svome istraživanju dobili su rezultat koji ukazuje na pozitivnu povezanost sindroma varalice i prokrastinacije. Objašnjenje te povezanosti leži u tome da, iako prokrastinacija generalno dovodi do lošijih rezultata (Klassen i sur., 2008), ona dovodi do smanjenja anksioznosti koju osjećaju osobe sa sindromom varalice zbog potencijalnog neuspjeha (Steel, 2007). Na samohendikepiranje možemo gledati i kao na pokušaje kontrole atribucija na način da se stvara objašnjenje neuspjeha nevezano uz sposobnosti pojedinca (Berglas i Jones, 1978).

Berglas i Jones (1978) navode kako samohendikepiranje služi kao preventivno prikrivanje nedostatka kompetencija kod potencijalnih neuspjeha. Török i suradnici (2022) također idu u tom smjeru i navode kako samohendikepiranje služi očuvanju i zaštiti samopoštovanja. To možemo povezati sa sindromom varalice, gdje se pojedinci ne osjećaju dovoljno kompetentnima za uspjehe koje postižu te se boje da drugi to ne bi vidjeli i otkrili da su varalice. Osim toga, Zuckerman i Tsai (2005) navode kako samohendikepiranju često prethode razne vrste prijetnji samopoštovanju kao što je nesigurnost u vlastitu sposobnost, koja je jedna od karakteristika osoba koje imaju izražen sindrom varalice. Jedan od nalaza istraživanja koje su proveli Lucas i Lovaglia (2005) govori kako je samohendikepiranje vjerojatnije u situaciji u kojoj je osoba nagrađena, ali nije sigurna čime je zaslužila tu nagradu. Drugim riječima, osoba sumnja u vlastitu kompetentnost te misli da nije zaslužila nagradu koju je dobila, što je glavno obilježje sindroma varalice. Iz svih navedenih nalaza i definicija možemo zaključiti kako bi samohendikepiranje moglo biti u pozitivnoj korelaciji sa sindromom varalice, što ćemo također provjeriti u ovom istraživanju.

Ciljevi postignuća i povezanost sa sindromom varalice

Maehr (1989) ciljeve postignuća, odnosno ciljne orijentacije definira kao svrhu uključivanja pojedinca u bilo koje aktivnosti kojima se pokazuje kompetentnost. Prema Vrdoljak i Vlahović-Štetić (2018) na ciljeve postignuća gledamo kao na važan

motivacijski konstrukt razvijen u sklopu teorija samoregulacije. Prema klasičnom modelu ciljeva postignuća (Elliot, 1997) razlikujemo dvije vrste ciljeva, a to su ciljevi ovladavanja zadatkom, kod kojih je svrha razvijanje i unapređivanje vlastite kompetentnosti, znanja i vještina, te ciljevi izvedbe, kod koji je svrha dokazivanje vlastite kompetentnosti ili izbjegavanje pokazivanja vlastite nekompetentnosti. Elliot i Church (1997) razdvajaju cilj izvedbe na izvedbu uključivanjem i izvedbu ovladavanjem, a kasnije Elliot i McGregor (2001) razdvajaju i ciljeve ovladavanjem na cilj ovladavanja uključivanjem i cilj ovladavanja izbjegavanjem. U nekim istraživanjima (Kaliski i sur., 2006) spominju se i ciljevi izbjegavanja rada. Oni se odnose na težnju pojedinca da dođe do nekog postignuća uz što manje ulaganja truda. Pahljina-Reinić (2022) karakterizira ih kao težnju za izbjegavanjem izazova, a negativno su povezani sa svim strategijama samoregulacije motivacije. Iz navedenog možemo zaključiti kako pojedinci koji imaju visoko izražene ciljeve usmjerene na izbjegavanje rada nemaju veliku motivaciju za dokazivanjem i postizanjem uspjeha, što može ukazivati na negativnu povezanost između tih ciljeva i sindroma varalice.

Elliot i McGregor (2001) navode kako je visoka percipirana kompetentnost pozitivan prediktor ciljeva usmjerenih na uključivanje, a niska percipirana kompetentnost pozitivan prediktor ciljeva usmjerenih na izbjegavanje. Prema tome možemo zaključiti kako bi mogla postojati pozitivna povezanost između ciljeva usmjerenih na izbjegavanje i sindroma varalice, s obzirom na to da pojedinci kod kojih se javlja sindrom varalice također imaju nisku percipiranu kompetentnost, a time pretpostavljamo da koriste više ciljeve usmjerene na izbjegavanje. Dweck i Legget (1988) navode kako pojedinci koji su usmjereni na ciljeve izvedbom nastoje pokazati svoje sposobnosti pred drugima i dobiti pozitivne ocjene. Zabrinuti su oko toga kako će ih drugi doživjeti i koliko će biti uspješni u odnosu na njih, vjeruju da je sposobnost odgovorna za uspjeh i imaju više negativnih samoprocjena. Možemo pretpostaviti da će se kod takvih pojedinaca češće pojavljivati sindrom varalice zato što su te karakteristike vidljive i kod osoba kod kojih je izražen sindrom varalice. Dweck i Legget (1988) također tvrde da orijentacija na izvedbu ima samozaštitnu funkciju gdje pojedinac nastoji dobiti pozitivne ili izbjeći negativne prosudbe o vlastitoj kompetentnosti, što isto navodi na pozitivnu povezanost usmjerenosti na te ciljeve i pojave sindroma varalice. Navedene povezanosti također ćemo ispitivati u ovom istraživanju.

Sindrom varalice kod studenata psihologije

Kao što smo ranije spomenuli, prema Barnshaw i Dunietz (2015) u današnje vrijeme pred studentima su veći izazovi nego prije zbog povećane kompetitivnosti i velikog pritiska da postižu što bolje rezultate. Prema Gravois (2007), prevalencija sindroma varalice kod studenata je oko 70%. Maftai i suradnici (2021) u svom istraživanju dobili rezultat od 56.15% studenata psihologije kod kojih je visoko i vrlo visoko izražen sindrom varalice. Atif Qureshi i suradnici (2017) su primjerice u svojem istraživanju dobili postotak od 47.5% studenata medicinskog područja s izraženim sindromom varalice. Uz istraživanja sindroma varalice kod studenata iz područja zdravstva (Schmulian i sur., 2020; Villwock i sur., 2016), proučavani su i studenti manjina (Le, 2019; Simon, 2020), studenti STEM područja (Amoa-Danquah, 2023) te studenti doktorskih studija (Pervez i sur., 2021; Sverdlik i sur., 2020). Osim istraživanja koje su proveli Maftai i suradnici (2021) ne spominju se često studenti psihologije te pojava sindroma varalice kod njih. Pretraživanjem literature na ovu temu našli smo na manji broj istraživanja koja su provedena sa studentima psihologije (Bravata i sur., 2020, Maftai i sur., 2021), a najčešće proučavana populacija su studenti medicine (Atif Qureshi, 2017) i STEM područja (Amoa-Danquah, 2023). Zbog toga ćemo se u ovom istraživanju usmjeriti upravo na studente psihologije te proučiti kako je kod njih rasprostranjen sindrom varalice te koji su prediktori njegove izraženosti.

CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati stupanj izraženosti sindroma varalice kod studenata psihologije te ispitati neke prediktore izraženosti sindroma varalice kod njih.

Problemi

1. Ispitati stupanj izraženosti sindroma varalice kod studenata psihologije u Hrvatskoj.

2. Ispitati predviđaju li rezultat na skali negativnog perfekcionizma, rezultat na skali samohendikepiranja i rezultati na skalama ciljeva postignuća izraženost sindroma varalice povrh sociodemografskih varijabli (rod, godina studija i prosjek ocjena).

Hipoteze

H1: Prosječni stupanj izraženosti sindroma varalice kod studenata psihologije u Hrvatskoj bit će u kategoriji visoke izraženosti., odnosno u rasponu od 61 do 80 (Čarapina Zovko i sur., 2021).

H2: Istraživane sociodemografske karakteristike (rod, godina studija i prosjek ocjena), rezultat na skali negativnog perfekcionizma, rezultat na skali samohendikepiranja i rezultati na skalama ciljeva postignuća značajno će predviđati varijancu u izraženost sindroma varalice kod studenata psihologije. Pritom će:

H2a: u prvom koraku regresijske analize, žene, studenti nižih godina studija i studenti s višim prosjekom ocjena imati viši rezultat na skali izraženosti sindroma varalice.

H2b: u drugom koraku regresijske analize, rezultat na skali negativnog perfekcionizma, rezultat na skali samohendikepiranja i rezultati na skalama ciljeva postignuća objašnjavat će značajan dodatni dio varijance izraženosti sindroma varalice, povrh sociodemografskih varijabli u prvom koraku. Konkretno, viši rezultat na skali negativnog perfekcionizma, viši rezultat na skali samohendikepiranja, viši rezultat na skali ciljeva usmjerenih na izvedbu (izvedba izbjegavanjem i izvedba uključivanjem) i viši rezultat na skali ciljeva usmjerenih na ovladavanje izbjegavanjem te niži rezultat na skali ciljeva usmjerenih na ovladavanje uključivanjem i na skali ciljeva usmjerenih na izbjegavanje rada predviđat će viši rezultat na skali izraženosti sindroma varalice.

METODOLOGIJA

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 236 studenata psihologije različitih fakulteta u Hrvatskoj (Zagreb, Rijeka, Osijek i Zadar), s time da je studenata iz Zagreba bilo 212, studenata iz Rijeke 73, studenata iz Osijeka 22 i studenata iz Zadra 19. S obzirom na to da su u Zagrebu tri fakulteta psihologije, dok je u drugim gradovima po jedan fakultet, najveći udio zagrebačkih studenata je očekivan. Studentica je bilo 275, a studenata 48, što je također očekivani omjer jer u području psihologije prevladavaju studentice. Prosjek godina sudionika je 21.2. Sudjelovalo je ukupno 93 studenata prve godine, 90 studenata druge godine, 44 treće godine, 34 četvrte godine, 50 pete godine i 15 apsolvenata.

Postupak

Ispitivanje je provedeno putem interneta koristeći Google obrazac za izradu upitnika koji se sastojao od ukupno 59 čestica. Upitnik je bio prosljeđen na tajnike i/ili profesore fakulteta koji su studentima prosljedili upitnik koristeći vlastite kanale komunikacije na razini fakulteta. Studentima psihologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu nudili smo i sate za sudjelovanje u istraživanju za vlastito sudjelovanje i za poticanje kolega da također sudjeluju u istraživanju. Na početku je sudionicima bila napisana uputa za sudjelovanje u kojoj nije bilo konkretno napisano da se radi o istraživanju sindroma varalice, već o istraživanju navika i motivacije za učenje kako bi se prikrila prava svrha istraživanja koja bi mogla utjecati na odgovaranje sudionika. U uputi je sudionicima bila napisana kontakt e-mail adresa na koju se mogu javiti ako imaju dodatnih pitanja o cilju istraživanja i rezultatima. Također je u uputi bilo navedeno da se radi o anonimnom istraživanju te su sudionici bili zamoljeni da odgovaraju iskreno. Napomenuto je bilo i da mogu odustati od ispunjavanja upitnika u bilo kojem trenutku.

Mjerni instrumenti

U upitniku smo, osim pitanja vezanih uz sociodemografske karakteristike, koristili i četiri skale za mjerenje različitih varijabli. Sociodemografske varijable koje smo tražili od sudionika bile su: dob, spol, mjesto studiranja, godina studija, prosjek ocjena u

prošlom semestru te prosjek ocjena na cijelom dosadašnjem studiju. Osim toga, koristili smo i sljedeće ljestvice:

Clance ljestvica fenomena varalice (CIPS, eng. *The Clance Impostor Phenomenon Scale*; Clance, 1985), koju su preveli i prilagodili hrvatskom uzorku Čarapina Zovko i sur. (2021), sastoji se od 20 tvrdnji (primjeri: „Često sam uspješno napisao/la test ili izvršio/la zadatak iako sam se prije početka bojao/la da ga neću dobro napraviti“, „Kada me drugi hvale za moja postignuća, bojim se da u budućnosti neću moći ispuniti njihova očekivanja.“). Sudionici odgovaraju na skali od 1 („Nimalo se ne odnosi na mene.“) do 5 („U potpunosti se odnosi na mene.“). Ukupni rezultat izražen je kao zbroj odgovora na svim tvrdnjama, a viši rezultat predstavlja višu razinu izraženosti sindroma varalice. Rezultat je moguće izraziti i kao nizak (40 ili manje), umjeren (41 – 60), visok (61 – 80) i vrlo visok (81 ili više). Pouzdanost ove skale izražena Cronbachovim alfa koeficijentom iznosi $\alpha = .92$ (Chrisman i sur., 1995). Dobiveni Cronbach alfa koeficijent u ovom istraživanju iznosi $\alpha = .895$.

Skala motivacijskih strategija (MOST; Lončarić, 2014) sastoji se od pet subskala koje su grupirane u dvije komponente – Motivacijske strategije za poticanje procesa učenja i Motivacijske strategije za zaštitu samopoštovanja. Subskala koju smo koristili u ovom istraživanju zove se „Samohendikepiranje“ te se sastoji od 5 tvrdnji (primjeri: „Učenje uvijek ostavim za zadnji trenutak.“ i „Kada treba najviše učiti, ja se počnem baviti drugim stvarima.“). Sudionici odgovaraju na skali od 1 („Nimalo se ne odnosi na mene.“) do 5 („U potpunosti se odnosi na mene.“). Rezultat na pojedinoj subskali izražen je kao zbroj odgovora na svim tvrdnjama. Pouzdanost ove subskale izražena Cronbachovim alfa koeficijentom iznosi $\alpha = .85$ (Lončarić, 2014). Dobiveni Cronbach alfa koeficijent u ovom istraživanju iznosi $\alpha = .831$.

Revidirana ljestvica težnje perfekcionizmu (APS-R, eng. *The Almost Perfect Scale-Revised*; Slaney i sur., 2001) koju su na hrvatski prevele i prilagodile Lauri Korajlija i suradnice (2003) revidirana je verzija Ljestvice težnje perfekcionizmu (APS, eng. *Almost Perfect Scale*; Slaney i Ashby, 1996) i sastoji se od tri subskale (Standardi, Red i Diskrepanca) koje ukupno imaju 23 čestice. Mi smo u istraživanju koristili subskalu „Diskrepanca“ jer se ona odnosi na negativni perfekcionizam (Slaney i sur., 2001). Ta subskala sastoji se od 12 tvrdnji (primjeri: „Često se uzrujavam jer ne uspijevam ostvariti svoje ciljeve.“ i „Meni ni moj najbolji uradak nikada nije dovoljno dobar.“). Sudionici

odgovaraju na skali od 1 („Nimalo se ne odnosi na mene.“) do 7 („U potpunosti se odnosi na mene.“). Rezultat na pojedinoj subskali izražen je kao zbroj odgovora na svim tvrdnjama. Pouzdanost ove subskale izražena Cronbachovim alfa koeficijentom iznosi $\alpha = .94$ (Aydin, 2013). Dobiveni Cronbach alfa koeficijent u ovom istraživanju iznosi $\alpha = .953$.

Skala ciljeva postignuća (Rovan, 2011) sastoji se od ukupno 15 čestica koje su ravnomjerno raspoređene u 5 subskala: ovladavanje uključivanjem (primjer: „Želim naučiti što je više moguće.“), ovladavanje izbjegavanjem (primjer: „Brinem se da neću naučiti sve što bih mogao/la naučiti.“), izvedba uključivanjem (primjer: „Nastojim biti uspješan/na u usporedbi s drugim studentima.“), izvedba izbjegavanjem (primjer: „Često me brine da ću postići slabiji uspjeh u odnosu na druge studente.“) i izbjegavanje rada („Nastojim se provući sa što manje uloženog truda.“). U ovom istraživanju korišteno je svih 5 subskala. Sudionici odgovaraju na skali od 1 („Nimalo se ne odnosi na mene.“) do 5 („U potpunosti se odnosi na mene.“). Rezultat na pojedinoj subskali izražen je kao zbroj odgovora na svim tvrdnjama. Pouzdanosti subskala izražene Cronbachovim alfa koeficijentom kreću se od $\alpha = .81$ do $\alpha = .87$ s izuzetkom skale izbjegavanja rada kojoj je pouzdanost $\alpha = .71$ (Rovan, 2012). Dobiveni Cronbach alfa koeficijenti u ovom istraživanju su za subskalu ovladavanje uključivanjem $\alpha = .84$, za subskalu ovladavanje izbjegavanjem $\alpha = .796$, za subskalu izvedba uključivanjem $\alpha = .832$, za subskalu izvedba izbjegavanjem $\alpha = .926$ te za subskalu izbjegavanje rada $\alpha = .790$.

REZULTATI

Prije obrade rezultata proveli smo testiranje normaliteta distribucije kako bismo provjerili zadovoljavanje preduvjeta. Proveden je Shapiro-Wilk test te smo dobili da se distribucije rezultata svih prediktorskih varijabli i kriterijske varijable statistički značajno razlikuju od normalne distribucije (Tablica 1).

S obzirom na to da kod većih uzoraka i manja odstupanja od normalne distribucije mogu rezultirati statistički značajnom razlikom od normalne distribucije (Kline, 2011), provjerili smo dodatno i vrijednosti koeficijenata asimetričnosti i spljoštenosti kako bismo utvrdili postoje li veća odstupanja rezultata. Prema Kline (2011), distribucije znatno odstupaju od normalne u slučaju kada su koeficijenti asimetričnosti veći od 3, a koeficijenti spljoštenosti veći od 10. Gledajući dobivene podatke uočavamo kako koeficijenti asimetričnosti niti jedne od distribucija rezultata ne prelaze vrijednost 3, a isto tako koeficijenti spljoštenosti niti jedne od distribucija ne prelaze vrijednost 10. Najveći koeficijent asimetričnosti vidljiv je u varijabli spol i iznosi 1.99, dok je najveći koeficijent spljoštenosti vidljiv u varijabli prosjek ocjena prethodnog semestra i iznosi 6.49. S obzirom na dobivene podatke provjere, zaključujemo kako distribucije ipak ne odstupaju od normalnih distribucija u znatnoj mjeri bez obzira na statistički značajne Shapiro-Wilk testove te ćemo u analizi podataka nastaviti s planiranim parametrijskim postupcima.

Iz prikaza rezultata na skali izraženosti sindroma varalice (Tablica 1) uočavamo da je aritmetička sredina rezultata svih sudionika 62.6. Taj rezultat je u rasponu od 61 do 80, što prema Čarapina Zovko i suradnicima (2021) ukazuje na visoki stupanj izraženosti sindroma varalice.

U Tablici 2 prikazane su međusobne korelacije prediktora i kriterija. Iako iz tablice uočavamo da postoje statistički značajne korelacije među prediktorima, prije provedbe hijerarhijske regresijske analize provjerili smo postoji li multikolinearnost među ispitivanim varijablama tako što smo izračunali VIF (Variance Inflation Factor). VIF je manji od četiri za svaku varijablu korištenu u istraživanju te multikolinearnost ne stvara problem kod interpretacije korelacija među varijablama.

Tablica 1*Prikaz deskriptivne statistike rezultata na prediktorima i kriterijskoj varijabli (N = 326)*

	<i>M</i>	<i>SD</i>	min	max	<i>A</i>	<i>S</i>	Shapiro-Wilk <i>W</i>
Prosjek ocjena prethodnog semestra	4.10	0.59	0	5.00	-1.39	6.49	0.923***
Prosjek ocjena dosadašnjeg studija	4.02	0.48	2.25	5.00	-0.556	0.445	0.979**
Negativni perfekcionizam	44.2	17.20	13	84	0.283	-0.803	0.972***
Samohendikepiranje	13.3	4.65	5	25	0.342	-0.454	0.977***
Ovladavanje uključivanjem	12.0	2.24	5	15	-0.466	-0.344	0.939***
Ovladavanje izbjegavanjem	11.2	2.80	3	15	-0.646	-0.0309	0.943***
Izvedba uključivanjem	9.43	3.03	3	15	-0.153	-0.709	0.974***
Izvedba izbjegavanjem	9.27	3.53	3	15	-0.0892	-0.999	0.951***
Izbjegavanje rada	7.54	2.87	3	15	0.510	-0.189	0.960***
Sindrom varalice	62.6	14.10	32	96	0.256	-0.572	0.985**

Legenda: ** $p < .01$, *** $p < .001$, *M* – aritmetička sredina, *SD* – standardna devijacija, min – najniži opaženi rezultat, max – najviši opaženi rezultat, *A* – koeficijent asimetričnosti, *S* – koeficijent spljoštenosti

Tablica 2*Prikaz korelacijske matrice prediktora i kriterijske varijable (N = 326)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1. Rod	-											
2. Godina studija	.227***	-										
3. Prosjek ocjena prethodnog semestra	-.121*	.245***	-									
4. Prosjek ocjena dosadašnjeg studija	-.083	.279***	.794***	-								
5. Negativni perfekcionizam	-.071	-.136*	-.132*	-.187***	-							
6. Samohendikepiranje.	.042	-.046	-.301***	-.341***	.253***	-						
7. Ovladavanje uključivanjem	-.075	.001	.242***	.253***	.065	-.3***	-					
8. Ovladavanje izbjegavanjem	-.090	-.134*	-.026	-.025	.533***	.119*	.342***	-				
9. Izvedba uključivanjem	-.024	-.070	.222***	.247***	.208***	-.170**	.244***	.17**	-			
10. Izvedba izbjegavanjem	-.077	-.177**	-.009	-.038	.508***	.027	.159**	.4***	.569***	-		
11. Izbjegavanje rada	.126	-.071	-.245***	-.278***	.119*	.576***	-.452***	-.086	-.121*	-.007	-	
12. Sindrom varalice	-.133*	-.151***	-.071	-.095	.775***	.244***	.066	.546***	.147**	.506***	.107	-

Legenda: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Iz korelacijske matrice (Tablica 2) uočavamo statistički značajnu negativnu korelaciju između roda sudionika i rezultata na skali izraženosti sindroma varalice, odnosno da je rezultat na skali izraženosti sindroma varalice viši kod žena nego kod muškaraca.

Gledajući godinu studija, uočavamo statistički značajnu negativnu korelaciju između te varijable i rezultata na skali izraženosti sindroma varalice, odnosno kako sudionici viših godina studija imaju niži rezultat na skali izraženosti sindroma varalice.

Nadalje, vidimo kako nema statistički značajne korelacije između prosjeka ocjena u prethodnom semestru i rezultata na skali izraženosti sindroma varalice, kao ni između prosjeka ocjena na cijelom dosadašnjem studiju i rezultata na skali izraženosti sindroma varalice. Navedene rezultate zbog toga nećemo uključivati u daljnju hijerarhijsku analizu. U prilogu je uvrštena i tablica rezultata hijerarhijske analize u koju su uvršteni svi prediktori, no razlike su minimalne.

U tablici možemo vidjeti i kako postoji statistički značajna pozitivna korelacija između rezultata na skali izraženosti sindroma varalice te rezultata na subskali negativnog perfekcionizma. Također, postoji i statistički značajna pozitivna korelacija između rezultata na skali samohendikepiranja i rezultata na skali izraženosti sindroma varalice.

Što se tiče rezultata na subskalama skale ciljeva postignuća, uočavamo kako korelacije između rezultata na skali izraženosti sindroma varalice i rezultata na subskalama ciljeva ovladavanja uključivanjem te ciljeva izbjegavanja rada nisu statistički značajne, što nije u skladu s očekivanjima te ih nećemo uključivati u daljnju hijerarhijsku analizu. Korelacije između rezultata na skali izraženosti sindroma varalice i rezultata na subskalama ovladavanja izbjegavanjem, izvedbe uključivanjem i izvedbe izbjegavanjem statistički su značajne i pozitivne.

Nakon pregleda korelacijske matrice varijabli, rezultate smo dalje obradili koristeći hijerarhijsku regresijsku analizu čiji su rezultati vidljivi u Tablici 3.

Tablica 3

Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize i standardiziranih regresijskih koeficijenata samostalnog doprinosa prediktora u objašnjavanju izraženosti sindroma varalice (N = 326)

	1. korak	2. korak
	β	β
Rod	-.105	-.066
Godina studija	-.125*	-.003
Negativni perfekcionizam	-	.603***
Samohendikepiranje	-	.054
Ovladavanje izbjegavanjem	-	.147***
Izvedba uključivanjem	-	-.113**
Izvedba izbjegavanjem	-	.196***
R	.181**	.809***
R ²	.033**	.654***
ΔR^2		.622***
F	5.400**	85.130***
ΔF		113***

Legenda: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$, β - standardizirani regresijski beta koeficijent, R koeficijent višestruke korelacije, R² - koeficijent determinacije, ΔR^2 - relativni doprinos prediktora u objašnjenju varijance kriterija, F - F-omjer analize varijance, ΔF - F-omjer promjene pristajanja modela između koraka regresije

Hijerarhijsku analizu proveli smo u dva koraka (Tablica 3), pri čemu su u prvom koraku uvedeni prediktori rod i godina studija, a u drugom su dodane varijable negativni perfekcionizam, samohendikepiranje, ovladavanje izbjegavanjem, izvedba uključivanjem te izvedba izbjegavanjem. Rezultati pokazuju kako oba bloka pojedinačno značajno doprinose objašnjenju varijance izraženosti sindroma varalice kod studenata psihologije u Hrvatskoj.

U prvom koraku rod i godina studija zajedno objašnjavaju 3.26% varijance izraženosti sindroma varalice pri čemu godina studija ima statistički značajan samostalni doprinos, dok spol nema. Studenti viših godina imaju manje izražen sindrom varalice.

U drugom koraku prediktori rod, godina studija, negativni perfekcionizam, samohendikepiranje, ovladavanje izbjegavanjem, izvedba uključivanjem i izvedba izbjegavanjem zajedno objašnjavaju 65.42% varijance izraženosti sindroma varalice pa iz toga uočavamo da je inkrementalni doprinos nakon dodavanja prediktora negativnog

perfekcionizma, samohendikepiranja, ovladavanja izbjegavanjem, izvedbe uključivanjem i izvedbe izbjegavanjem velik i statistički značajan te iznosi 62.2%. Statistički značajan samostalni doprinos imaju prediktori negativni perfekcionizam, ovladavanje izbjegavanjem, izvedba uključivanjem i izvedba izbjegavanjem, dok samohendikepiranje nema statistički značajan samostalni doprinos. Studenti kod kojih je više izražen negativni perfekcionizam, više izražen cilj ovladavanja izbjegavanjem, manje izražen cilj izvedbe uključivanjem i više izražen cilj izvedbe izbjegavanjem, imaju i više izražen sindrom varalice. Samostalni doprinos roda iz prvog koraka ostaje statistički neznačajan, a samostalni doprinos godine studija iz prvog koraka također postaje statistički neznačajan.

RASPRAVA

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati stupanj izraženosti sindroma varalice kod studenata psihologije te ispitati određene prediktore (rod, godina studija, prosjek ocjena, negativni perfekcionizam, samohendikepiranje i ciljevi postignuća) izraženosti sindroma varalice.

Aritmetička sredina rezultata sudionika na skali izraženosti sindroma varalice iznosi 62.6, što je u rasponu od 61 do 80 te prema Čarapina Zovko i suradnicima (2021) taj rezultat ukazuje na visok stupanj izraženosti sindroma varalice kod studenata psihologije u Hrvatskoj. Ovi rezultati potvrđuju našu prvu hipotezu i u skladu su s prethodnim istraživanjima koja govore kako je sindrom varalice vrlo rasprostranjen među studentima (Parkman, 2016). Rezultati koje smo dobili u skladu su i s rezultatima o učestalosti pojave sindroma varalice iz prethodnih istraživanja, kao što je primjerice istraživanje u kojem je dobiveno da 70% studenata ima izražen sindrom varalice (Gravois, 2007) ili istraživanje u kojem je dobiveno da 56.15% studenata psihologije ima visok ili vrlo visok stupanj izraženosti sindroma varalice (Maftai i sur., 2021).

Kako bismo provjerili predviđaju li određeni prediktori izraženost sindroma varalice kod studenata psihologije u Hrvatskoj, proveli smo hijerarhijsku regresijsku analizu te smo dobili da svi uvedeni prediktori (rod, godina studija, negativni perfekcionizam, samohendikepiranje, ovladavanje izbjegavanjem, izvedba uključivanjem i izvedba izbjegavanjem) zajedno objašnjavaju 65.42% varijance kriterija.

U prvom koraku smo uveli varijable roda i godine studija kao varijable koje su stabilne kroz vrijeme i ne odnose se na motivaciju sudionika. Rezultati su pokazali da te dvije varijable zajedno objašnjavaju 3.26% varijance izraženosti sindroma varalice, pri čemu je samo godina studija imala statistički značajan samostalni doprinos pa prema tome zaključujemo da studenti viših godina imaju manje izražen sindrom varalice. To je u skladu s očekivanjima i nalazima prethodnih istraživanja, koja ukazuju na to da je početak fakulteta najizazovniji za studente te da je tada izraženost sindroma varalice viša nego u kasnijim godinama studiranja (Chapman, 2017). Rod je varijabla koja nije imala statistički značajan samostalni doprinos, iako smo u hipotezi pretpostavili da će imati, tj. da će sindrom varalice biti izraženiji kod studentica. Time smo djelomično potvrdili hipotezu vezanu uz prvi korak regresijske analize. Razlog zbog kojeg nismo u potpunosti potvrdili hipotezu može biti u tome što smo imali nejednak broj studentica i studenata u uzorku, odnosno u istraživanju je sudjelovao veći broj studentica nego studenata. No, treba reći da rezultati prethodnih istraživanja o povezanosti roda i izraženosti sindroma varalice nisu konzistentni. Unatoč mnogim teorijskim objašnjenjima i istraživanjima prema kojima se pretpostavlja da će kod žena sindrom varalice biti istaknutiji, Langford i Clance (1993) naveli su istraživanja koja pokazuju kako nema statistički značajne razlike u doživljavanju sindroma varalice kod žena i kod muškaraca, s čime su u skladu i naši dobiveni rezultati, barem u slučaju studenata psihologije.

U hipotezi smo pretpostavili i povezanost prosjeka ocjena i izraženosti sindroma varalice, koju također nismo potvrdili. Varijable prosjek ocjena prethodnog semestra i prosjek ocjena cijelog dosadašnjeg studija nismo uvrštavali u hijerarhijsku regresijsku analizu nakon uočavanja statistički neznačajne korelacije tih prediktora s kriterijem u korelacijskoj matrici. I ovdje treba napomenuti da postoje istraživanja koja ukazuju na to da nema statistički značajne korelacije između ovih varijabli (Nori i Vanttaja, 2022). Iako Marlena (2022) već u svom opisu sindroma varalice navodi osobe s visokim ocjenama, ta se povezanost ne mora pojaviti jer se na ocjene može utjecati na razne načine te ponekad nisu objektivni pokazatelji nečijeg znanja i zalaganja. Kod studenata se može javiti i varanje i prepisivanje na ispitima čime ocjena koju dobiju više nije pokazatelj njihovog pravog znanja. Osim toga, kod studenata psihologije vidljiv je relativno visok prosjek ocjena (4.10 za prethodni semestar i 4.02 za cijeli dosadašnji studij) te raspršenje nije jako veliko pa je možda i to razlog toga da na ovom uzorku nismo dobili očekivanu

povezanost. Moguće je da bismo povezanost dobili na uzorku studenata nekog drugog studija.

U drugom koraku uveli smo ostale varijable, koje se odnose na perfekcionizam i motivaciju za učenje, a to su: negativni perfekcionizam, samohendikepiranje, ovladavanje izbjegavanjem, izvedba uključivanjem i izvedba izbjegavanjem. Ove varijable su, zajedno s prethodne dvije iz prvog koraka, objasnile sveukupno 65.42% varijance, odnosno inkrementalni doprinos u ovom koraku iznosi 62.2%. Statistički značajan samostalni doprinos imaju sve dodane varijable osim samohendikepiranja. Drugim riječima, dobiveno je da studenti kod kojih je više izražen negativni perfekcionizam, više izražen cilj ovladavanja izbjegavanjem, manje izražen cilj izvedbe uključivanjem i više izražen cilj izvedbe izbjegavanjem, imaju i više izražen sindrom varalice. Ovim rezultatima potvrđen je dio hipoteze vezan uz drugi korak koji se odnosi na značajan dodatni dio objašnjene varijance izraženosti sindroma varalice nakon uvođenja navedenih varijabli u ovom koraku.

Prediktor negativnog perfekcionizma ima statistički značajan samostalni doprinos u objašnjavanju varijance izraženosti sindroma varalice i to u smjeru da će studenti koji imaju izraženiji negativni perfekcionizam imati i izraženiji sindrom varalice. Ovakav rezultat u skladu je s očekivanjima i prethodnim istraživanjima u kojima se spominje da je jedna od karakteristika osoba koje imaju izražen negativni perfekcionizam usredotočivanje na svoje negativne strane (Harvey, 1981), što je ujedno i jedno od obilježja sindroma varalice.

Nadalje, prediktor samohendikepiranja nije pokazao statistički značajan samostalni doprinos u objašnjenju varijance kriterija. Time nismo potvrdili hipotezu vezanu uz taj prediktor. Treba istaknuti da gledajući bivarijatne korelacije, postoji statistički značajna korelacija između samohendikepiranja i sindroma varalice. Osobe koje koriste tehnike samohendikepiranja često iskazuju sumnju u sebe i vlastitu sposobnost, što je jedno od glavnih obilježja osoba s izraženim sindromom varalice (Zuckerman i Tsai, 2005). Naravno, radi se samo o korelaciji te je moguće je i da osobe koje imaju izražen sindrom varalice, zbog konstantne sumnje u sebe, odlučuju koristiti tehnike samohendikepiranja kako bi zaštitili svoje samopoštovanje i utjecali na percepciju drugih o njima. Također, statistički značajne korelacije samohendikepiranja s drugim

prediktorima mogu biti razlog zbog kojeg nismo dobili da je samohendikepiranje statistički značajan prediktor izraženosti sindroma varalice.

U ovom koraku su bili uvedeni i ciljevi postignuća, za koje smo hipoteze također djelomično potvrdili. Ciljevi ovladavanja izbjegavanjem i izvedbe izbjegavanjem imaju statistički značajan samostalni doprinos u smjeru u kojem smo pretpostavili, dok cilj izvedbe uključivanjem također ima statistički značajan samostalni doprinos, ali u smjeru suprotnom od očekivanog. Ciljevi ovladavanja uključivanjem i izbjegavanja rada isključeni su iz daljnje analize već u preliminarnoj analizi korelacijske matrice kada se pokazalo da nemaju statistički značajnu korelaciju s kriterijem. Razlog zbog kojeg nismo dobili povezanost ovih varijabli s kriterijem može biti u tome da su ciljevi ovladavanja uključivanjem povezani s visokom percipiranom kompetentnošću pojedinca (Elliot i McGregor, 2001), koja kod pojedinaca s izraženim sindromom varalice nije istaknuta, pa zbog toga nismo dobili statistički značajnu povezanost ciljeva ovladavanja uključivanjem i izraženosti sindroma varalice. Što se tiče ciljeva usmjerenih na izbjegavanje rada, pojedinci kod kojih su ti ciljevi izraženi nemaju veliku potrebu za dokazivanjem drugima, po čemu se razlikuju od pojedinaca koji imaju izražen sindrom varalice. Moguće je da je navedena razlika između sindroma varalice i ciljeva izbjegavanja rada razlog statistički neznačajne korelacije između njih. Što se tiče ciljeva usmjerenih na izbjegavanje (izvedba i ovladavanje), dobili smo rezultate koji potvrđuju postavljenu hipotezu i u skladu su s prethodnim istraživanjima koja navode nisku percipiranu kompetentnost kao prediktor biranja tih ciljeva (Elliot i McGregor, 2001), a ona je također i jedno od obilježja sindroma varalice. Za cilj izvedbe uključivanjem pretpostavili smo da će predviđati izraženost sindroma varalice u pozitivnom smjeru iz razloga koji navode Dweck i Legget (1988), a to je da pojedinci s izraženim ciljevima usmjerenim na izvedbu imaju veću potrebu za pokazivanjem svojih sposobnosti pred drugima, zabrinuti su oko toga kako će ih drugi doživjeti i koliko će biti uspješni u odnosu na njih te imaju više negativnih samoprocjena, što su ujedno i karakteristike osoba s izraženim sindromom varalice. Razlog zbog kojeg smo, usprkos dobivenoj pozitivnoj bivarijatnoj korelaciji između cilja izvedbe uključivanjem i kriterijske varijable, u hijerarhijskoj analizi dobili rezultat da je taj prediktor negativan može biti statističke prirode. Kada smo u hijerarhijskoj analizi uzeli u obzir i druge varijable, odnos promatranog prediktora se zbog toga okrenuo u suprotnom smjeru u usporedbi s bivarijatnim odnosom s kriterijem. Razlog tome može

biti u tome da neke ostale uključene varijable imaju veći doprinos u objašnjenju kriterija te se zbog toga mijenja odnos između promatranog prediktora i kriterija ili pak zbog odnosa između varijabli kao što su medijacijski ili supresorski efekt neke varijable na odnos prediktora i kriterija. U ovom koraku doprinos varijable rod ostao je statistički neznačajan, ali se promijenilo to što je i doprinos varijable godina studija sada postao statistički neznačajan.

Iz dobivenih rezultata hijerarhijske analize uočavamo kako prvi set odabranih prediktora (rod i godina studija) ima statistički značajan doprinos u objašnjavanju varijance kriterija izraženosti sindroma varalice, no on nije velik (3.3%). Drugi set odabranih prediktora (negativni perfekcionizam, samohendikepiranje, ciljevi ovladavanja izbjegavanjem, izvedbe uključivanjem i izvedbe izbjegavanjem) također ima statistički značajan doprinos u objašnjenju varijance kriterija te je on velik (62.2%). Time zaključujemo kako odabrani prediktori u ovom istraživanju objašnjavaju sveukupno 65.5% varijance kriterija izraženosti sindroma varalice kod studenata psihologije u Hrvatskoj, što nam pokazuje da smo dobro odabrali prediktore čije smo doprinose ispitali u ovom istraživanju.

Metodološki nedostaci, doprinosi istraživanja i implikacije za buduća istraživanja

Kao jedan od metodoloških nedostataka možemo navesti odabrani nacrt istraživanja koji nam onemogućava zaključivanje o kauzalnosti među istraživanim varijablama. Umjesto toga bilo bi dobro provesti longitudinalno istraživanje koje bi nam dalo rezultate o utjecaju odabranih prediktora na pojavu sindroma varalice.

Osim nacrta istraživanja, kao još jedan od nedostataka možemo navesti uzorak koji nije u potpunosti reprezentativan za Hrvatsku s obzirom da je u istraživanju sudjelovao vrlo mali broj studenata sa studija psihologije iz Zadra i Osijeka, dok je broj studenata sa studija psihologije iz Zagreba i Rijeke bio veći. Bilo je za očekivati kako će studenata iz Zagreba biti mnogo više od studenata iz ostalih gradova, ali su svejedno ti brojevi prilično mali te zbog toga ne možemo generalizirati saznanja iz ovog istraživanja na sve studente psihologije u Hrvatskoj. Treba spomenuti i nejednak omjer studenata i studentica koji su sudjelovali u istraživanju, no gledajući omjer studentica i studenata općenito na studijima psihologije u Hrvatskoj, možemo reći kako je ovakav omjer očekivan za gledanu populaciju.

Kao još jedan od nedostataka možemo navesti provedbu online istraživanja, koje samo po sebi ima određene nedostatke. Jedan od njih je nemogućnost kontrole uvjeta u kojima su sudionici ispunjavali upitnik. Osim toga, online istraživanje prikuplja selektivan uzorak ispitanika koji su voljni ispunjavati takvu vrstu upitnika te također ne nudi kontrolu nad time tko sudjeluje u istraživanju. Mogućnost davanja socijalno poželjnih odgovora pokušali smo maksimalno smanjiti time što je istraživanje bilo anonimno te time što nismo tražili detaljne osobne informacije o sudionicima, kao na primjer ime fakulteta, već samo grad u kojem studiraju.

Osim toga, iz povratnih informacija studenata koji su sudjelovali saznali smo da im je bio problem izračunati i provjeriti prosjek ocjena na fakultetu što je moglo rezultirati netočnim ili nepreciznim odgovorima koji su utjecali na dobivene rezultate istraživanja.

Kao bitan doprinos ovog istraživanja možemo navesti populaciju na kojoj je istraživanje provedeno, a to su studenti psihologije. Pregledavajući literaturu možemo uočiti kako su u ovom području studenti psihologije vrlo rijetko istraživana populacija te da se puno češće istraživanja usmjeravaju na studente medicine i STEM područja. Ovo istraživanje bavi se određenom problematikom iz područja psihologije promatrajući upravo buduće psihologe. Osim toga, ovo istraživanje se bavi tematikom tzv. sindroma varalice, koji je relativno nov pojam u psihologiji i tek se nedavno počeo više istraživati pa time doprinosi širenju tog pojma i svijesti o njegovoj učestalosti. Činjenica da smo dobili rezultate koji ukazuju na visoku izraženost sindroma varalice kod studenata psihologije dodatno potvrđuje da se ovom temom treba više baviti jer sindrom varalice može imati negativan utjecaj na pojedince kod kojih je izražen. Prema Atif Qureshi i suradnicima (2017), sindrom varalice povezan je s anksioznosti, niskim samopoštovanjem i samopouzdanjem te nestabilnim pojmom o sebi. Često se javljaju i simptomi depresije kod osoba s izraženim sindromom varalice (Langford i Clance, 1993). Navedeno može utjecati loše na svakodnevno funkcioniranje pojedinca, kao i na njegov uspjeh u školi, na fakultetu ili na poslu. S obzirom na navedene probleme koji mogu nastati kao posljedica sindroma varalice, zaključujemo kako on predstavlja ozbiljan problem te kako se treba više pažnje usmjeriti na njega i smanjenje njegove učestalosti među studentima, ali i među ostatkom populacije. Prvenstveno treba staviti veći naglasak na edukaciju o problemu i širenje svijesti o mogućim posljedicama. To bi se moglo ostvariti uvođenjem ove teme u obrazovni program ili radionice psihologa s učenicima,

ali i većom zastupljenosti u medijima. Na taj način se može osobama kod kojih je sindrom varalice izražen objasniti o čemu se radi i raditi s njima na kognitivnom restrukturiranju kako bi se uklonile misli koje su produkt sindroma varalice.

Osim samih rezultata o učestalosti sindroma varalice kod studenata psihologije, ovo istraživanje je pokazalo i povezanost s različitim varijablama na koje se također može utjecati i smanjiti sindrom varalice uključivanjem više relevantnih sadržaja u obrazovni program ili stavljanjem većeg naglaska na te teme u medijima.

U budućim istraživanjima sindroma varalice moglo bi se dodatno ispitati koji su drugi mogući prediktori sindroma varalice, kao što su visoka očekivanja roditelja, orijentacija na postignuće u obitelji, strah od neuspjeha i osjetljivost na kritiku. Osim toga bi se mogle proučavati i uspoređivati ostale populacije, kao što su primjerice učenici gimnazija i strukovnih škola, studenti drugih područja studija ili zaposlene osobe u različitim sektorima djelatnosti. Moglo bi se provesti i longitudinalno istraživanje gdje bi sudionici u prvoj točki mjerenja studirali, a druga točka mjerenja bi bila provedena kada počnu raditi. Tako bi se mogla usporediti izraženost sindroma varalice kod njih za vrijeme studija i za vrijeme rada, kao i načini na koji on utječe na njih u tim važnim životnim razdobljima.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati stupanj izraženosti sindroma varalice kod studenata psihologije te ispitati određene prediktore izraženosti sindroma varalice (rod, godina studija, prosjek ocjena, negativni perfekcionizam, samohendikepiranje i ciljevi postignuća).

Dobivena je aritmetička sredina rezultata na skali izraženosti sindroma varalice od 62.6, što je u rasponu od 61 do 80 te prema Čarapina Zovko i suradnicima (2021) ukazuje na visok stupanj izraženosti sindroma varalice kod studenata psihologije u Hrvatskoj.

Prediktori prosjek ocjena prethodnog semestra, prosjek ocjena dosadašnjeg studija, ciljevi ovladavanja uključivanjem i izbjegavanja rada pokazali su statistički neznačajnu korelaciju s kriterijem izraženosti sindroma varalice te nisu bili uključeni u hijerarhijsku analizu. Ostali prediktori (rod, godina studija, negativni perfekcionizam, samohendikepiranje, ovladavanje izbjegavanjem, izvedba uključivanjem i izvedba izbjegavanjem) zajedno objašnjavaju 65.42% varijance kriterija, pri čemu su u prvom koraku bili uvedeni rod i godina studija te su zajedno objasnili 3.26% varijance kriterija, dok su ostali prediktori uključeni u drugom koraku hijerarhijske analize te su objasnili 62.2% varijance kriterija.

U drugom koraku hijerarhijske analize prediktori rod i godina studija pokazali su se statistički neznačajnima, kao i samohendikepiranje, dok su se prediktori negativni perfekcionizam, ovladavanje izbjegavanjem, izvedba uključivanjem i izvedba izbjegavanjem pokazali statistički značajnima, pri čemu je izvedba uključivanjem negativan prediktor, dok su ostali pozitivni.

LITERATURA

- Amoa-Danquah, P. (2023). An exploration of impostor syndrome in STEM and STEM self-efficacy in adolescent learners from a teacher's perspective. *European Journal of STEM Education*, 8(1), 04. <https://doi.org/10.20897/ejsteme/13303>
- Atif Qureshi, M., Taj, J., Zahid Latif, M., Zia, S., Rafique, M. i Akbar Chauhry, M. (2017). Imposter syndrome among Pakistani medical students. *Annals of King Edward Medical University*. 23(2), 106-110. <https://doi.org/10.21649/akemu.v23i2.1647>
- Aydin, K. B. (2013). Cross-cultural validity of the almost perfect scale-revised on the college students in the United States and Turkey. *Educational Research and Reviews*, 8(14), 1150. <https://doi.org/10.5897/ERR2013.1475>
- Barnshaw, J. i Dunietz, S. (2015). Busting the myths: The annual report on the economic status of the profession, 2014–15. *Academe*, 101(2), 4-19.
- Bell, C. M., Vest, T. A. i White, S. J. (2022). Dealing with doubt: overcoming impostor syndrome in new practitioners. *American Journal of Health-System Pharmacy*, 79(6), 421-423. <https://doi.org/10.1093/ajhp/zxab425>
- Berglas, S. i Jones, E. E. (1978). Drug choice as a self-handicapping strategy in response to noncontingent success. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(4), 405. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.36.4.405>
- Bhama, A. R., Ritz, E. M., Anand, R. J., Auyang, E. D., Lipman, J., Greenberg, J. A. i Kapadia, M. R. (2021). Imposter syndrome in surgical trainees: Clance imposter phenomenon scale assessment in general surgery residents. *Journal of the American College of Surgeons*, 233(5), 633-638. <https://doi.org/10.1016/j.jamcollsurg.2021.07.681>
- Brauer, K. i Proyer, R. T. (2017). Are impostors playful? Testing the association of adult playfulness with the impostor phenomenon. *Personality and Individual Differences*, 116, 57-62. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.04.029>
- Bravata, D. M., Watts, S. A., Keefer, A. L., Madhusudhan, D. K., Taylor, K. T., Clark, D. M., Nelson, R. S., Cokley, K. O. i Hagg, H. K. (2020). Prevalence, predictors, and treatment of impostor syndrome: a systematic review. *Journal of General Internal Medicine* 35, 1252-1275. <https://doi.org/10.1007/s11606-019-05364-1>
- Brennan-Wydra, E., Chung, H.W., Angoff, N., ChenFeng, J., Phillips, A., Schreiber, J., Young, C. i Wilkins, K. (2021). Maladaptive perfectionism, impostor phenomenon, and suicidal ideation among medical students. *Acad Psychiatry*. 45, 708–715. <https://doi.org/10.1007/s40596-021-01503-1>
- Burušić, J. i Brajša Žganec, A. (2005). Self-handicapping, self-esteem and clarity of self-concept. *Psihologijske teme*, 14(1), 83-90.

- Chapman, A. (2017). Using the assessment process to overcome imposter syndrome in mature students. *Journal of Further and Higher Education*, 41(2), 112-119. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2015.1062851>
- Chrisman, S. M., Pieper, W. A., Clance, P. R., Holland, C. L. i Glickauf-Hughes, C. (1995). Validation of the Clance imposter phenomenon scale. *Journal of Personality Assessment*, 65(3), 456-467. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa6503_6
- Clance, P. R. (1985). Clance impostor phenomenon scale. *The Impostor Phenomenon: When Success Makes You Feel Like a Fake*. 20-22. <https://doi.org/10.1037/t11274-000>
- Clance, P. R. i Imes, S. A. (1978). The imposter phenomenon in high achieving women: Dynamics and therapeutic intervention. *Psychotherapy: Theory, Research & Practice*, 15(3), 241-247. <https://doi.org/10.1037/h0086006>
- Covington, M. V. i Omelich, C. L. (1984). Task-oriented versus competitive learning structures: Motivational and performance consequences. *Journal of Educational Psychology*, 76(6), 1038. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.76.6.1038>
- Cowman, S. E. i Ferrari, J. R. (2002). "Am I for real?" Predicting impostor tendencies from self-handicapping and affective components. *Social Behavior and Personality: an International Journal*, 30(2), 119-125. <https://doi.org/10.2224/sbp.2002.30.2.119>
- Čarapina Zovko, I., Milić, J., Vucemilovic, F. B., Jemrić, N., Sulić, P., Turudić, M., Vidović, D., Jelovica, D., Padjen, I., Ivanac, G., Ivić, V., Škrlec, I. i Biloglav, Z. (2021). Translation of the Clance impostor phenomenon scale into the Croatian language. *Southeastern European Medical Journal: SEEMEDJ*, 5(1), 145-156. <https://doi.org/10.26332/seemedj.v5i1.190>
- Deaux, D. (1976). Sex: A perspective on the attribution process. U: J. H. Harvey, W. J. Ickes i R. F. Kidd (Ur.), *New directions in attribution research* (335-352). Lawrence Erlbaum
- Dweck, C. S. i Leggett, E. L. (1988). A social-cognitive approach to motivation and personality. *Psychological Review*, 95(2), 256. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.95.2.256>
- Elliot, A.J. i McGregor, H.A. (2001). A 2 × 2 achievement goal framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80, 501-519. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.80.3.501>
- Ferrari, J. R. i Thompson, T. (2006). Impostor fears: Links with self-presentational concerns and self-handicapping behaviours. *Personality and Individual Differences*, 40(2), 341-352. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.07.012>
- Gravois, J. (2007, 9. studenoga). *You're not fooling anyone*. Chronicle of Higher Education. <https://www.chronicle.com/article/youre-not-fooling-anyone/>

- Harvey, J. C. (1981). *The impostor phenomenon and achievement: A failure to internalize success*. Temple University.
- Hawley, K. (2019). Conspiracy theories, impostor syndrome, and distrust. *Philosophical Studies*, 176(4), 969-980. <https://doi.org/10.1007/s11098-018-1222-4>
- Hewitt, P. L. i Flett, G. L. (1991). Perfectionism in the self and social contexts: conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(3), 456. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.3.456>
- Hobden, K. i Pliner, P. (1995). Self-handicapping and dimensions of perfectionism: Self-presentation vs self-protection. *Journal of Research in Personality*, 29(4), 461-474. <https://doi.org/10.1006/jrpe.1995.1027>
- Howell, A. J. i Buro, K. (2009). Implicit beliefs, achievement goals, and procrastination: A mediational analysis. *Learning and Individual Differences*, 19(1), 151-154. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2008.08.006>
- Kaliski, P. K., Finney, S. J. i Horst, S. J. (2006). Does socioeconomic status influence achievement goal adoption? An investigation of group difference using structured means modeling. *In Meeting of the American Educational Research Association, San Francisco, CA*.
- Kananifar, N., Seghatoleslam, T., Atashpour, S. H., Hoseini, M., Habil, M. H. B. i Danaee, M. (2015). The relationships between imposter phenomenon and mental health in Isfahan universities students. *International Medical Journal*, 22(3), 144-146. [http://prof.khuisf.ac.ir/images/Uploaded_files/18\[8260488\].PDF](http://prof.khuisf.ac.ir/images/Uploaded_files/18[8260488].PDF)
- King, J. E. i Cooley, E. L. (1995). Achievement orientation and the impostor phenomenon among college students. *Contemporary Educational Psychology*, 2(3), 304-312. <https://doi.org/10.1006/ceps.1995.1019>
- Klassen, R. M., Krawchuk, L. L. i Rajani, S. (2008). Academic procrastination of undergraduates: Low self-efficacy to self-regulate predicts higher levels of procrastination. *Contemporary Educational Psychology*, 33(4), 915-931. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2007.07.001>
- Kline, R. B. (2011). Convergence of structural equation modeling and multilevel modeling. *The SAGE Handbook of Innovation in Social Research Methods*, 562-589.
- Langford, J. i Clance, P. R. (1993). The imposter phenomenon: Recent research findings regarding dynamics, personality and family patterns and their implications for treatment. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 30(3), 495-501. <https://doi.org/10.1037/0033-3204.30.3.495>
- Korajlija, A. L., Jokić-Begić, N. i Kamenov, Ž. (2003). Koliko je za neuspjeh u studiju odgovoran perfekcionizam i negativni atribucijski stil? *Socijalna Psihijatrija*, 31(4), 191-197.

- Legassie, J., Zibrowski, E. M. i Goldszmidt, M. A. (2008). Measuring resident well-being: impostorism and burnout syndrome in residency. *Journal of General Internal Medicine*, 23, 1090-1094. <https://doi.org/10.1007/s11606-008-0536-x>
- Lončarić, D. (2014). Motivacija i strategije samoregulacije učenja: teorija, mjerenje i primjena. *Psychology*, 84(3), 261-271. https://bib.irb.hr/datoteka/791889.Loncaric_Motivacija_Samoregulacija_Ucenje_e_knjiga_3.pdf
- Lucas, J. W. i Lovaglia, M. J. (2005). Self-handicapping: Gender, race, and status. *Current Research in Social Psychology*, 10(15), 234-249. <http://www.uiowa.edu/~grpproc/crisp/crisp.html>
- Maehr, M. L. (1989). Thoughts about motivation. *Research on Motivation in Education*, 3, 299-315.
- Maftei, A., Dumitriu, A. i Holman, A.-C. (2021). "They will discover I'm a fraud!" The imposter syndrome among psychology students. *Studia Psychologica*, 63(4), 337-351. <https://doi.org/10.31577/sp.2021.04.831>
- Marlena, S. (2022). Impostor syndrome - an interdisciplinary approach. *National Pedagogical Drahomanov University*, 84-88. https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/37504/gum_45.pdf?sequence=1#page=84
- Neureiter, M. i Traut-Mattausch, E. (2016). An inner barrier to career development: Preconditions of the impostor phenomenon and consequences for career development. *Frontiers in psychology*, 7, 48. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00048>
- Nori, H. i Vanttaja, M. (2022). Too stupid for PhD? Doctoral impostor syndrome among Finnish PhD students. *Higher Education*, 1-17. <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00921-w>
- Opara, M., Klen, K. K. i Kozinc, Z. (2023). Impostor syndrome in physiotherapy students: Effects of gender, year of study and clinical work experience. *Sport Mont*, 21(1), 37-42. <https://doi.org/10.26773/smj.230206>
- Parkman, A. (2016). The imposter phenomenon in higher education: Incidence and impact. *Journal of Higher Education Theory and Practice. Ohio Dominican University*. 16(1), 51-60.
- Pahljina-Reinić, R. (2022). Profili ciljnih orijentacija i strategije samoregulacije motivacije. *Psychological Topics*, 31(3), 721-742. <https://doi.org/10.31820/pt.31.3.13>
- Pervez, A., Brady, L. L., Mullane, K., Lo, K. D., Bennett, A. A. i Nelson, T. A. (2021). An empirical investigation of mental illness, impostor syndrome, and social support in management doctoral programs. *Journal of Management Education*, 45(1), 126-158. <https://doi.org/10.1177/1052562920953195>

- Rovan, D. (2011). *Odrednice odabira ciljeva pri učenju matematike u visokom obrazovanju*. [Neobjavljeni doktorski rad]. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Rovan, D. (2012). Povezanost ulaganja truda u učenje matematike s ciljevima postignuća, uvjerenjima i osobinama studenata. *Suvremena psihologija*, 15(1), 81-94.
- Sakulku, J. i Alexander, J. (2011). The imposter phenomenon. *International Journal of Behavioral Science*, 6(1), 73-92.
- Schmulian, D. L., Redgen, W. i Fleming, J. (2020). Impostor syndrome and compassion fatigue among graduate allied health students: A pilot study. *Focus on Health Professional Education: A Multi-disciplinary Journal*, 21(3), 1-14. <https://search.informit.org/doi/epdf/10.3316/informit.947933797950458>
- Simon, M. (2020). STEMming within a double minority: How the impostor syndrome affects black women Ph. D. students. *International Journal of Multiple Research Approaches*, 12(2). <https://doi.org/10.29034/ijmra.v12n2a2>
- Slade, P. D. i Owens, G. R. (1998). A dual process model of perfectionism based on reinforcement theory. *Behavior Modification*, 22(3), 372-390. <https://doi.org/10.1177/01454455980223010>
- Slaney, R. B. i Ashby, J. S. (1996). Perfectionists: Study of a criterion group. *Journal of Counseling & Development*, 74(4), 393-398. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1996.tb01885.x>
- Slaney, R. B., Rice, K. G., Mobley, M., Trippi, J. i Ashby, J. S. (2001). The revised almost perfect scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34(3), 130-145. <https://doi.org/10.1080/07481756.2002.12069030>
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: a meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133(1), 65-94. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.133.1.65>
- Sverdlik, A., Hall, N. C. i McAlpine, L. (2020). PhD imposter syndrome: Exploring antecedents, consequences, and implications for doctoral well-being. *International Journal of Doctoral Studies*, 15, 737-758. <https://doi.org/10.28945/4670>
- Török, L., Szabó, Z. P. i Orosz, G. (2022). Promoting a growth mindset decreases behavioral self-handicapping among students who are on the fixed side of the mindset continuum. *Scientific Reports*, 12(1), 7454. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-11547-4>
- Urduan, T., Midgley, C. i Anderman, E. M. (1998). The role of classroom goal structure in students' use of self-handicapping strategies. *American Educational Research Journal*, 35(1), 101-122. <https://doi.org/10.3102/00028312035001101>

- Villwock, J. A., Sobin, L. B., Koester, L. A. i Harris, T. M. (2016). Impostor syndrome and burnout among American medical students: a pilot study. *International Journal of Medical Education*, 7, 364-369. <https://doi.org/10.5116/ijme.5801.eac4>
- Vrdoljak, G. i Vlahović-Štetić, V. (2018). Odnos ciljeva postignuća, strategija učenja i ocjena u srednjoškolskoj nastavi fizike. *Psihologijske teme*, 27(2), 141-157. <https://doi.org/10.31820/pt.27.2.1>
- Wang, K. T., Sheveleva, M. S. i Permyakova, T. M. (2019). Imposter syndrome among Russian students: The link between perfectionism and psychological distress. *Personality and Individual Differences*, 143, 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.02.005>
- Woodson, C. F. (2013). The effects of consumerism on access to higher education. *The Vermont Connection*, 34, 109-117. <https://scholarworks.uvm.edu/tvc/vol34/iss1/13>
- Young, V. (2011). *The secret thoughts of successful women: Why capable people suffer from the imposter syndrome and how to thrive in spite of it*. Crown Business.
- Zuckerman, M. i Tsai, F. F. (2005). Costs of self-handicapping. *Journal of Personality*, 73(2), 411-442. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2005.00314.x>

PRILOZI

Prilog 1

Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize i standardiziranih regresijskih koeficijenata samostalnog doprinosa svih prediktora u objašnjavanju izraženosti sindroma varalice (N = 326)

	1. korak	2. korak
	β	β
Rod	-.115*	-.057
Godina studija	-.102	-.030
Prosjek ocjena prošlog semestra	.007	-.013
Prosjek ocjena dosadašnjeg studija	-.080	0.111
Negativni perfekcionizam	-	.616***
Samohendikepiranje	-	.057
Ovladavanje uključivanjem	-	-.032
Ovladavanje izbjegavanjem	-	0.151***
Izvedba uključivanjem	-	-.137**
Izvedba izbjegavanjem	-	.206***
Izbjegavanje rada	-	0.018
R	.194*	.813***
R ²	.038*	.662***
ΔR^2		.624***
F	3.080*	54.73***
ΔF		81.1***

Legenda: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$, β - standardizirani regresijski beta koeficijent, R koeficijent višestruke korelacije, R² - koeficijent determinacije, ΔR^2 - relativni doprinos prediktora u objašnjenju varijance kriterija, F - F-omjer analize varijance, ΔF - F-omjer promjene pristajanja modela između koraka regresije